

DEMOGRAFSKI RAZVOJ NINA U 20. STOLJEĆU*

Marija DEJANOVIĆ

Turistička zajednica Grada Nina

Nin, Hrvatska

Ante BRALIĆ

Odjel za povijest, Sveučilište u Zadru

Zadar, Hrvatska

UDK: 314.1(497.5 Nin)¹⁹

Izvorni znanstveni rad

Prihvaćeno: 14. travnja 2015.

U ovom radu analizira se demografski razvoj naselja Nin u razdoblju 1900. – 1999. godine, na što su utjecali povijesni i društveni procesi. Povijesno promatrajući, to je razdoblje vladavina Druge austrijske uprave, Kraljevine SHS/Jugoslavije, Federativne Narodne Republike Jugoslavije, Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i samostalne Republike Hrvatske. To razdoblje obilježila su također dva svjetska rata i oslobodilački Domovinski rat u Hrvatskoj, što je imalo utjecaj na ukupne demografske procese.

Ključne riječi: demografija, Grad Nin, natalitet, mortalitet, prirodni prirast, migracijski saldo.

1. UVOD

Razdoblje Druge austrijske uprave (1813./15. – 1918.) prvenstveno je dovelo do administrativnog uređenja pokrajine Dalmacije, kojemu je središte uprave i dalje bilo u Zadru, sjedištu vojnog i civilnog zapovjednika Dalmacije koji je obnašao ulogu guvernera. Na području Dalmacije tijekom Druge austrijske vladavine nije bilo ratnih zbivanja pa se to razdoblje definiralo stoljećem mira. Dok je Dalmacija u 19. stoljeću imala sliku jedne od najsiromašnijih pokrajina, bez većih državnih investicija, s visokom stopom nepismenog stanovništva i perifernog položaja u Habsburškoj Monarhiji, kraj 19. i početak 20. stoljeća povezan je s ograničenom modernizacijom pokrajine. Zbog svoga geografskog položaja, Nin je bio na rubu pokrajine Dalmacije pa je modernizacija na tom području sporo napredovala. Nakon završetka vladavine Austro-Ugarske Monarhije 1918. i talijanske okupacije sjeverne Dalmacije, područje Nina ulazi u novostvorenu Kraljevinu SHS/Jugoslaviju. Kako je Zadar ušao u

* Rad je nastao u sklopu doktorske disertacije Marije Dejanović "Društveni i ekonomski razvoj grada Nina i okolice u 20. stoljeću" pod mentorstvom izv. prof. dr. Ante Bralića. Disertacija je obranjena 2014. na Sveučilištu u Zadru.

drugu državu, Kraljevinu Italiju, to je u velikoj mjeri pridonijelo zaustavljanju modernizacije društva u mjestima njegova okruženja. Istraživano razdoblje nadalje obuhvaća Drugi svjetski rat i demografske gubitke koji su pratili ratne okolnosti u kojima je gotovo potpuno bio uništen grad Zadar.¹

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, iako ondašnja politika nije poticala procese napretka Nina, započeo je ipak kakav-takav polagani gospodarski razvoj. Gospodarski rast, uslijed modernizacije društva, nije mogao u potpunosti zaobići Nin pa su sredinom 20. stoljeća izgrađene solana i ciglana, nedugo nakon toga izdvojeni pogon tvornice “Bagat” u Ninu i zatim Mrijestilište Nin, izdvojeni pogon poduzeća “Cenmar” Zadar. I turizam se počeo razvijati, iako u skromnim okvirima. Pedesetih godina započela je terapija i liječenje bolesnika, s uključenim planovima izgradnje budućeg lječilišta na nalazištu ljekovitog blata u organizaciji Opće bolnice Zadar te su izgrađena radnička odmarališta. Nadalje je osamdesetih godina, iako se komunistička vlast zalagala za izgradnju željezare, na planiranom prostoru ninskog teritorija izgrađeno moderno Turističko naselje “Zaton”. Tako je na kraju promatranog stoljeća započeo proces jačanja turističke ponude. S obzirom na prirodne potencijale, ipak se može zaključiti da se ninski kraj² u turističkom smislu puno slabije razvijao u odnosu na ostala mjesta u zadarskoj regiji.³ Ostvarenjem hrvatske samostalnosti stekli su se potrebni uvjeti pa su se u ninskom kraju, gotovo kao nigdje u državi, pokrenule društvene i gospodarske promjene. Ti su procesi bili logičan slijed novonastalih društvenih promjena. Dugo potiskivan nacionalni ponos temeljen na potvrđenom značaju Nina u hrvatskoj nacionalnoj povijesti, što mu je u okviru državnog ustrojstva Jugoslavije predstavljalo snažan minus i priskrbilo mu svojevrsan društveni nemar – bio je snažan generator za pokretanje razvoja i obnove Nina. Navedene političke i gospodarske promjene imale su presudan utjecaj na demografski razvoj ninskog kraja u zadarskom priobalju pri kraju 20. stoljeća.

¹ Više o političkim prilikama u Dalmaciji i ninskom kraju vidi: Marjan DIKLIĆ, *Dokumenti i zapisi sudionika o Ninu i ninskom kraju u Drugom svjetskom ratu (1941. – 1945.)*, Matica hrvatska, Ogranak Nin, 2004.; Vjekoslav MAŠTROVIĆ, “Nin od pada Mletačke Republike 1797. do 1941. god.”, *Povijest grada Nina*, ur.: Grga Novak i Vjekoslav Maštrović, IJAZU, 1969.; Frane IVKOVIĆ “Organizacija uprave u Dalmaciji za vrijeme Druge austrijske vladavine 1814. – 1918.”, *Arhivski vijesnik*, 34-35, Zagreb, 1992., 31 – 51. Internet izvor: <http://hrcak.srce.hr/68378>, (stranica posjećena 10. veljače 2014.).

² Ninski kraj označava prostor nekadašnje austrijske Općine Nin na početku 20. stoljeća, što je gotovo identičan prostor administrativnih područja Grada Nina, Općine Privlaka, Općine Vira, Općine Poličnik, Općine Ražanac i dr. na početku 21. stoljeća.

³ Damir MAGAŠ, *Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Nina i problemi njegove suvremene valorizacije*, Djela / HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Zadru, knj. 8, Zadar, 1995.

Za vrijeme austrijske uprave Nin je bio politička općina u kotaru Zadar unutar pokrajine Dalmacije, a sadržavao je 12 mjesta: Privlaku, Briševo, Dračevac, Nin, Poljica, Polešnik, Vir, Radovin, Ražanac, Suhovare, Vrsi i Visočane.⁴ Taj prostor kroz povijest promatramo kroz termin Nin, odnosno Ninsko područje, dok se u literaturi za isto područje pronalazi termin ninski kraj što bi se moglo također promatrati kroz termin Nin u najširem smislu riječi.

Smanjenjem broja općina i kotareva u 1960./1961. ukinuta je Općina Nin, a kao presudni razlozi navodili su se politički i ekonomsko-tehnički čimbenici.⁵ Tada Nin i sva navedena mjesta ulaze u mastodontsku Općinu Zadar, u sastavu koje svako pojedino naselje ima politički oblik mjesne zajednice. Takav politički oblik u okviru države Jugoslavije održao se do devedesetih godina. Unutar slobodne Republike Hrvatske u posljednjem desetljeću 20. stoljeća dolazi do promjena, Nin se politički-teritorijalno organizira najprije kao općinsko središte 1993.,⁶ a 1997. kao gradsko središte.⁷ Unutar takvog Nina nalazilo se naselje Privlaka koje se teritorijalno izdvojilo u općinu 1997., prvi puta u svojoj povijesti. Vir je lokalnu samoupravu dobio 1993., također prvi puta u svojoj povijesti. Prema članku 2. Statuta Grada Nina iz 1997. u sastavu Nina nalazila su se sljedeća naselja: Grbe, Nin, Ninski Stanovi, Poljica,⁸ Poljica-Brig, Vrsi,⁹ Zaton i Žerava. Taj prostor koji predstavlja teritorijalno područje političke Općine Nin/Grada Nina također promatramo kroz termin Nin.

2. OPĆE NAPOMENE O DEMOGRAFSKOM ISTRAŽIVANJU

U radu se analizira demografski pregled kretanja stanovništva prema popisnim godinama. Prikazani su također osnovni demografski podatci o broju domaćinstava, zaposlenosti, narodnoj pripadnosti te nekim zajedničkim javnim objektima, kao i funkcijama naselja pri kraju 20. stoljeća. Radi praćenja demografskih promjena u općem kretanju stanovništva i dobivanja potpune slike demografskih promjena u ninskom kraju, vremenski okvir istraživanja usmjeren je na rezultate popisa stanovništva tijekom 20. stoljeća, pri čemu je težište istraživanja usmjereno na

⁴ Stanko PIPLOVIĆ, "Prostorima Nina kroz XIX. stoljeće", *Na pragovima Nina – AD LIMINA AENONE*, ur. Šime Ljubičić, Matica Hrvatska, Nin, 2002., 89.

⁵ Juraj HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 22.

⁶ Statut Općine Nin, 1993., arhiva Grada Nina.

⁷ Prema članku 2. Statuta Grada Nina, 1997., arhiva Grada Nina, <http://www.grad-nin.hr/images/dokumenti/statut.pdf>. (stranica posjećena 07. listopada 2015.).

⁸ Od 2006. Poljica nisu u sastavu Grada Nina već su u sastavu Općine Vrsi.

⁹ Od 2006. Vrsi nisu u sastavu Grada Nina već samostalno općinsko sjedište.

promjene u kretanju broja stanovnika, odnosno prirodnom kretanju stanovništva prikazano kroz natalitet, mortalitet, prirodni prirast i pad te migracije.

Popisi stanovništva redovito su se provodili prema dvjema koncepcijama: koncepciji prisutnog stanovništva (*de facto*) ili po koncepciji stalnog stanovništva (*de iure*), ili prema kombinaciji postojećih koncepcija:

„Popis stanovništva iz 2001. u Hrvatskoj ima svoja posebna obilježja, koja valja imati na umu kada se koriste njegovi podatci, posebno u komparativne analitičke svrhe. Općenito, cilj je svakog statističkog prikupljanja podataka, pa tako i popisa stanovništva, da prikupljeni podatci budu istiniti i precizni, odnosno da budu slika činjeničnog stanja u području statističkog istraživanja. Koncepcija popisa stanovništva 2001. *promijenjena* je u odnosu na koncepciju popisa provedenih u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rata (...). Ti su popisi provedeni prema koncepciji stalnog (*de iure*) ukupnog stanovništva, u kojoj je stanovništvo popisano prema kriteriju stalnog prebivališta bez obzira na to gdje se nalazilo u tzv. kritičnom trenutku popisa. (Tako su u popisima 1971., 1981. i 1991. naši građani na radu u inozemstvu ubrojani u ukupan broj stanovništva Hrvatske). Za razliku od toga, u popisu stanovništva 2001. primijenjena je nova koncepcija, tj. koncepcija **prisutnog** (*de facto*) ukupnog stanovništva, ali nešto izmijenjena u odnosu na njezino izvorno značenje. U skladu s preporukama Europske ekonomske komisije (...) iz 1998. (u daljnjem tekstu “Preporuke...”), definicija ukupnog stanovništva u našem popisu iz 2001. temelji se na načelu “uobičajeno boravište” (*usual residence*), koja međutim nije posve identična standardnoj definiciji tog pojma. Naime, bitna joj je značajka da u ukupno stanovništvo Hrvatske ne ubraja naše građane koji su u inozemstvu duže od godine dana, a istodobno ubraja strane državljane koji u Hrvatskoj borave duže od godine dana. Pri tome treba imati na umu da je načelo “uobičajeno boravište” u našem popisu 2001. nešto izmijenjeno u odnosu na definiciju danu u spomenutim “Preporukama...”. Naime, (...) za popis 2001. (...) je navedeno da ukupan broj stanovnika Hrvatske obuhvaća i osobe (naše državljane) koji u inozemstvu borave i duže od godine dana, pod uvjetom da održavaju “tjesnu gospodarsku, prometnu i učestalu vezu s kućanstvom i obitelji u Republici Hrvatskoj (češći ili rjeđi posjeti, uzdržavanje članova obitelji, stalna komunikacija itd.)”. (...) Podatci popisa 2001. o ukupnom broju stanovnika i broju stanovnika u pojedinim strukturama **nisu** precizno usporedivi s istim podacima iz ranijih popisa, dakle niti iz popisa 1991., te o tome, valja voditi računa pri komparativnoj analizi i interpretaciji podataka.”¹⁰

¹⁰ Mirko KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SRH 1857. – 1971.*, JAZU, Zagreb, 1979., 9; Alica WERTHEIMER-BALETIĆ, “Dugoročni demografski procesi u Hrvatskoj u svijetlu popisa stanovništva 2001. godine”, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, godina 1, broj 1, 2003., Internet izvor: <https://www.google.hr/#q=alica+wertheimerpopis+stanovni%C5%A1tva+2001>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

Istraživanjem je utvrđeno da se u nekim popisnim godinama dijelovi naselja ili nisu iskazivali ili su se iskazivali u malom broju. U Hrvatskoj se velika raščlanjenost na dijelove naselja pronalazi u popisnim godinama 1910. – 1971.¹¹ Stoga su u ovom dijelu rada prikazani raščlanjeni podaci za neke dijelove naselja u ninskom kraju kako ih nalazimo u literaturi onda kada je to bilo od koristi i radi usporedbe rezultata. U pogledu demografskih izvora za navedeno razdoblje koristile su se u prvom redu matična knjiga krštenih, matična knjiga vjenčanih te matične knjige umrlih za razdoblje 1900. – 1999. koje se čuvaju u Nadžupnom uredu u Ninu. Korištena je literatura s tiskanim izvorima podataka prema popisnim godinama 1900. – 1991. dvojice autora: Mirka Korenčića i Jurja Hrženjaka. Za usporedbu popisnih rezultata korištena je elektronska baza podataka Državnog zavoda za statistiku.

U ovom radu obrađeno je kretanje stanovnika Nina u užem smislu riječi, što je potrebno razjasniti. Pristupajući obradi prikupljenih demografskih podataka povezanih s Ninom, postojala je dvojba pri odluci koji teritorijalni prostor uzeti u obradu i koji su rezultati usporedivi. Prostor Nina često pronalazimo u literaturi i izvorima kroz različit autorski pristup i različito percipiranje u javnosti. Upravo zbog kompleksnoga autorskog pristupa prostoru Nina dolazi do nekih pogrešnih ili manjkavih tumačenja pa je potrebno obraditi i pojasniti višestruko značenje uporabe imenice Nin. Sukladno tome, važno je sagledati na koji se prostor odnosi istraživana tema pojedinih autora te je li autor obradio Nin u nekoj užoj prostornoj cjelini ili ga je obradio u određenom širem prostoru sa središtem Nina u zoni njegova utjecaja (mikroregija). Za povijesnu i arheološku javnost, što je vidljivo kroz objavljene radove, termin Nin označavao je gotovo uvijek naselje na otoku. Drugi pristup korišten je u političkoj javnosti koja pod terminom Nin podrazumijeva političko-teritorijalni prostor, različitih prostornih dimenzija u pojedinim povijesnim razdobljima, odnosno različitost povezanu s razinom diskursa, iz čega proizlaze različita stajališta koja susrećemo s razine lokalnog, regionalnog ili nacionalnog oblika vlasti. Statistički pristup, u kojem se demografski podatci odnose na naselje Nin, različit je ovisno o autorima i izvorima podataka.¹² Suprotno navedenom, šira hrvatska javnost upotrebljava imenicu Nin kojom definira neki prostor unutar kojeg se nalazi starogradska jezgra, prepoznata u Hrvatskoj prema određenim marketinškim aktivnostima, a stručnijim slojevima javnosti poznato je značenje Nina s povijesnog aspekta, dok je za neke slojeve javnosti Nin potpuno nepoznati prostor. Sukladno

¹¹ M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 7 – 8.

¹² Usporedbom podataka autora Korenčića, Hrženjaka i Državnog zavoda za statistiku pronalazimo različite podatke za Nin za pojedine popisne godine tijekom 20. stoljeća.

različitim autorskim pristupima, a zbog boljeg razumijevanja o kojem se terminu koji pokriva teritorij Nina radi, za potrebe ovog poglavlja napravljena je mala terminološka podjela pa razlikujemo:

1. Područje Nina na povijesnom otoku,
2. Istraživano područje Nina (Nin s Grbama i Ninskim Stanovima).¹³

Razdoblje koje promatramo u Ninu, 1900. – 1999. ili razdoblje od otprilike 100 godina, predstavlja u demografiji razdoblje vrtoglavoga demografskog razvoja. U hrvatskim zemljama demografska tranzicija počela je najkasnije oko 1880. i stoga se Nin promatra iz druge, tranzicijske faze.¹⁴

Prema Teoriji demografske tranzicije iz 1909. kako ju je postavio francuski demograf Adolphe Landry u članku “Les trois théoris principales de la population”¹⁵ imamo podjelu na etape:

1. predtranzicijska etapa,
2. etapa demografske tranzicije,
3. posttranzicijska etapa.

Za predtranzicijsku fazu karakteristično je da se stopa nataliteta penje iznad 40‰, stopa mortaliteta je slična i približava se stopi nataliteta pa je stopa prirodnog prirasta malena. U etapi demografske tranzicije, prvenstveno uslijed djelovanja države, dolazi do razvoja opće zdravstvene zaštite, gdje su epidemije sve rjeđe te zbog utjecaja modernizacije prvo pada mortalitet starijeg

¹³ Demografske podatke nije bilo moguće razdvojiti jer se unutar matičnih knjiga rođenih, matičnih knjiga umrlih i matičnih knjiga vjenčanih nalaze podatci za Nin s uključenim podacima za Grbe i Ninske Stanove. Prostor koji krajem 20. stoljeća pokrivaju samostalne općine Privlaka i Vir su u dugom povijesnom razdoblju bile sastavni dio političkog teritorija Općine Nin. Iako dolazi do različitih prekrajanja političkog prostora Nina, stav je autora, u čemu se priklanja identičnom mišljenju autora Damira Magaša u radu *Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Nina*, da ovaj prostor predstavlja jedinstvenu zaokruženu cjelinu u povijesnom, geografskom, ekonomskom, sociološkom pogledu, a posebno u gospodarskom razvojnom obliku u narednim stoljećima.

¹⁴ Općenito o povijesnoj demografiji u Hrvatskoj vidi radove: Jakov GELO, *Demografske promjene u Hrvatskoj od 1780. do 1981. godine*, Zagreb, 1987.; Ivo NEJAŠMIĆ, *Depopulacija u Hrvatskoj, Korijeni, stanje, izgledi*, Zagreb, 1991.; Mithad KOZLIČIĆ – Ante BRALIĆ, *Stanovništvo Kraljevine Dalmacije prema službenim izračunima i popisima 1828.-1857.*, Zadar, 2012.; Vladimir STIPETIĆ – Nenad VEKARIĆ, *Povijesna demografija Hrvatske*, Zagreb – Dubrovnik, 2004.; Nenad VEKARIĆ – Božena VRANJEŠ ŠOLJAN (priređivači), *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*, Zagreb-Dubrovnik, 2009.; Nenad VEKARIĆ... (et. al.), *Vrijeme ženidbe i ritam poroda, Dubrovnik i njegova okolica od 17. do 19. stoljeća*, Dubrovnik, 2000. Na hrvatskom jeziku o demografiji najopsežnije je djelo Alice WERTHEIMER-BALETIĆ, *Stanovništvo i razvoj*, Zagreb, 1999.

¹⁵ Adolphe LANDRY “Les trois théoris principales de la population”, *Scientia*, Vol. VI, br. 11, Paris, 1909.

stanovništva jer se produžava životni vijek, a poslije toga se smanjuje neonatalni i postneonatalni mortalitet dojenčadi. Stopa nataliteta i dalje je visoka, iako u sporijoj padajućoj putanji, a kao rezultat toga prirodni je prirast stanovništva visok. Treća, posttranzicijska etapa ima obilježja da natalitet i dalje lagano pada uslijed procesa modernizacije društva, a mortalitet raste uslijed sve starije životne dobi stanovništva i dobivamo situacije negativnoga prirodnog kretanja, odnosno pada stanovništva.

3. RAZLIČITI ZNANSTVENI PRISTUPI PRI OBRADI TERITORIJA NINA

Pri istraživanju su se pojavile neke dvojbe. Prvo pitanje bilo je: koji teritorij Nina obraditi demografskim istraživanjem? Koje je područje s obzirom na dostupne podatke moguće znanstveno istražiti? Stoga je najprije napravljena analiza nekoliko znanstvenih pristupa istraživanju teritorija Nina. Najuže teritorijalno poimanje Nina odnosi se na najduže naseljenu zonu Nina na otoku, dok najšire ninsko područje pokriva prostor koji pri kraju 20. stoljeća pokrивaju lokalne samouprave Nina, Privlake i Vira.

3.1. TERITORIJ NINA NA POVIJESNOM OTOKU¹⁶

Najuže teritorijalno poimanje Nina podrazumijeva dio naselja Nin koji prostorom pokriva povijesni otok. Više je autora, unutar stručnih i znanstvenih radova, teritorij Nina smještalo na otok jer je pažnju većine znanstvenika privlačilo upravo urbano tkivo na tom dijelu naselja Nina, za koje je potvrđen kontinuitet naseljenosti gotovo tri tisućljeća.¹⁷ Tako autor Šime Batović u tekstu "Nin u prapovijesti" govori o položaju Nina kako ga je arheološka struka definirala pa navodi da se „Nin nalazi na malom otoku, približno ovalnog oblika, dužine 450 m, smještenom na dnu jednog od zaljeva kojima završava kopneni dio sjeverne Dalmacije (...). Položen je na jugozapadnom rubu jedne sinklinale, ispred ušća potoka Jaruga (Ričina), odnosno uz morsku obalu.

¹⁶ Za dio naselja koje Korenčić prema popisnim godinama u razdoblju 1900. – 1971. upotrebljava termin Nin u ovom dijelu rada korišten je termin Nin – otok zbog boljeg razumijevanja o kojem području se govori u tekstu.

¹⁷ Više o tome u knjizi: Šime BATOVIĆ, Janko BELOŠEVIĆ, Mate SUIĆ, *Nin – Problemi arheoloških istraživanja*, Zadar, 1968.

Otočić na kojem se nalazi naselje smješten je zapravo između ušća Potoka¹⁸ i morske obale. (...) Nije točno poznato je li naselje oduvijek formirano kao otok, odnosno kad je formirano kao otok.¹⁹

Drugi autor – Mate Suić, istražujući demografsku sliku antičke Aenone (Nina), postavlja pitanje: „Koliko je stanovnika mogao imati sam grad na današnjem otočiću?“ te dalje donosi zapise o urbanom prostoru i javnim građevinama, gdje on uz mnoge nepoznanice zaključuje da “u racionalnim okvirima taj broj ograničimo na 10.000 stanovnika. (...) više nije moguće pretpostaviti, jer je i u Aenoni stanovanje bilo pretežno organizirano u tip kuće *domus* (...), valja dodati da je znatan dio gradskog stanovništva stalno živio izvan grada, na njegovoj periferiji, gdje su se nalazile *ville urbanae*, a vjerojatno i *rusticae* (...) i one su s vremenom postale osnovnom jezgrom ruralnih naselja i središta ruralne ekonomije.”²⁰

Treći autor – Stanko Piplović, u radu pod nazivom “Prostorima Nina kroz XIX. stoljeće”, opisuje ninski prostor te piše: „Grad je na sjeveru općinskog prostora. Smješten na niskom otočiću okruženom zatvorenim uvalom koja jedino nasjeveru ima uski spoj s otvorenim morem.”²¹ Isti autor piše o provedenim aktivnostima liječenja, kao i rezultatima povezanim s malarijom i drugim bolestima u Ninu i navodi: „Anagrafski su podatci pokazivali optimističnu sliku pa je bilo: 1902. godine 18 rođenih i 8 umrlih, 1903. godine 16 rođenih i 5 umrlih i 1904. godine 22 rođenih i 4 umrlih.”²² Usporedni demografski podatci iz Matične knjige rođenih i Matične knjige umrlih, obrađeni u siječnju 2014., donose podatke da je u Ninu: 1902. godine bilo 44 rođenih i 23 umrlih, 1903. godine 37 rođenih i 18 umrlih, 1904. godine 48 rođenih i 17 umrlih. Vidljiva je razlika u broju rođenih i umrlih osoba, što ukazuje da su se vjerojatno podatci koje donosi Piplović odnosili na broj rođenih i umrlih, ali samo na dijelu naselja Nin – otok. Za usporedbu podataka u nastavku donosimo tablicu 1. s brojem stanovnika prema popisnim godinama i prema dijelovima naselja za Nin od 1900. do 1971. godine.²³

¹⁸ Pronalazimo više naziva za tekućicu koja se ulijeva u Ninski zaljev, poput imena Potok, Ričina, Jaruga i Miljašić jaruga, Fiumera i dr. ovisno o razdobljima i autorima. Miljašić jaruga se u literaturi susreće pod nazivom potok, a u suvremeno doba bilježi se pod oznakom rijeke jer po obilježjima pripada u tekućice koje se nazivaju rijekama.

¹⁹ Š. BATOVIĆ, J. BELOŠEVIĆ, M. SUIĆ, *Nin – Problemi arheoloških istraživanja*, 7.

²⁰ Š. BATOVIĆ, J. BELOŠEVIĆ, M. SUIĆ, *Nin – Problemi arheoloških istraživanja*, 42, 43.

²¹ S. PIPLOVIĆ, “Prostorima Nina kroz XIX. stoljeće”, 83.

²² S. PIPLOVIĆ, “Prostorima Nina kroz XIX. stoljeće”, 83.

²³ M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 755.

Tablica 1. Broj stanovnika prema popisu po dijelovima naselja za Nin (1900. – 1971.)

Naselje	Dio naselja	Broj stanovnika prema popisu							
		1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.
NIN	Grbe ²⁴	72	85	150	144	217	254	295	280
	Klanice ²⁵	152	169	230	244	305	395	419	481
	Nin ²⁶	316	392	700	556	651	667	632	622
	Ninski Stanovi ²⁷	127	165	100	187	388	443	477	422
Ukupno		667	811	1180	1131	1561	1759	1823	1805

Izvor: M. Korenčić, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, Zagreb, 1979.

Demografski popisi daju uvid u sedamdesetogodišnje kretanje stanovništva povezano s malim prostorom otoka Nina (dio naselja na otoku krajem 20. stoljeća). Dok je na početku istraživanog stoljeća prostor Nin – otok (dio naselja Nin) imao 316 stanovnika, u narednim popisnim godinama zabilježen je porast stanovništva do 1971. kada je na tom prostoru popisano 622 stanovnika.²⁸ Taj prostor bio je gušće naseljen u odnosu na ostale dijelove naselja Nin. Ovdje donosimo uočene prevelike migracije stanovništva iz dijela naselja Nin – otok. Zbog ilustracije donosimo podatke koje je kazivao Petar Magaš, zvonar u crkvi sv. Anselma u Ninu. On je stanovao u dijelu naselja Nin – otok te je imao uvid u brojčano stanje obitelji koje su tamo živjele pa je za potrebe ovog rada pobrojao 124 stanovnika koji su krajem 20. stoljeća ostali živjeti na tom prostoru.²⁹ Podatak govori o tome da je pri kraju stoljeća na tom dijelu naselja zabilježen

²⁴ Grbe su prema Korenčiću dio naselja Nin 1900. – 1971. Izvori podataka za to područje u narednim popisnim godinama nisu pronađeni. M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 755.

²⁵ Za dio naselja Klanice popisano je stanovništvo prema Korenčiću 1900. – 1971. Podatci u narednim popisnim godinama o broju stanovnika na tom dijelu naselja Nin nisu pronađeni. M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 755.

²⁶ Ovaj podatak odnosi se na dio naselja Nin – otok. Korenčić je na stranici 760 zapisao da prema popisima 1900. i 1910. godine dio naselja pod nazivom Nin sadrži podatke i za bivši dio naselja Jasenak, koji se tih godina odvojeno iskazivao. M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 760.

²⁷ Do 1910. podatci vezani za naselje Ninski Stanovi u popisu iskazani su pod nazivom Stanovi. M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 755.

²⁸ Velika je vjerojatnost da su se u popisnim godinama 1953., 1961. i 1971. unutar dijela naselja Nin pribrajali stanovnici naseljeni u novim dijelovima ili zonama, kao što su bila vikend područje Ždrijac, zona zvana Nin kod ciglane i dr. koje su se razvijale usko povezane s razvojem turizma i izgradnjom kuća za stanovanje i kuća za odmor uz morsku obalu.

²⁹ Petar Magaš je na prijelazu u 21. stoljeće i dalje stanovao u dijelu naselja Nin – otok, iskaz 20. svibnja 2013. godine.

veliki demografski pad, koji je uzrokovan seljenjem stanovništva s tog dijela Nina u nekadašnje prigradsko naselje Klanice. Razlog takvih demografskih kretanja je društveni odnos prema kojemu je povijesni otočić Nin, odnosno starogradska jezgra Nina, stavljen pod posebnu brigu, najprije arheologa, a zatim novoformirane lokalne samouprave Nina (općinski oblik 1993. i gradski oblik 1997.). Time je započeo proces sustavne brige oko uređenja prostora i konzerviranja spomeničke baštine, ali je došlo do emigriranja stanovnika u drugi dio naselja. Nin na taj način dijeli sudbinu europskih starih gradskih jezgri. Stanovništvo je ustupilo prostor stručnoj i znanstvenoj brizi, ali je time starogradska jezgra znatno opustjela i izgubila svoj osnovni značaj prostora u kojem treba aktivno živjeti.³⁰ Za ilustraciju demografskog rasta uzimamo dio naselja Klanice koji je početkom stoljeća imao tek 152 stanovnika, a 1971. taj se broj utrostručio (481).

3.2. ISTRAŽIVANI TERITORIJ NINA – NIN S GRBAMA I NINSKIM STANOVIMA

Istraživano područje Nina obuhvaća područje mjesta Nin, Grbe i Ninski Stanovi koji se pronalaze u Statutu Grada Nina pri kraju istraživanog stoljeća. To možemo promatrati s određenog stajališta kao područje Nina u užem smislu.

Područje istraživanja upravo je ono za koje postoje relevantni usporedivi izvori podataka dostupni u arhivima te omogućavaju usporedive analize i rezultate kojima je moguće prikazati demografska kretanja stanovništva Nina. Nin spada u manja naselja u Zadarskoj županiji. Smješten je na sjeverozapadnom dijelu u odnosu na regionalni centar Zadar, a sastoji se od nekoliko dijelova naselja, i to Grba, Klanica, Nina (na otočiću), Ninskih Stanova, a pri kraju stoljeća, uslijed modernizacije, razvijeni su novi dijelovi naselja: Ždrijac, Nin kod ciglane, Ninske Vodice i Bilotinjak.³¹ Za potrebe ovog rada istraženi su demografski podatci upravo za Nin s Grbama i Ninskim Stanovima. Istraživano je malo šire područje od samog Nina na otoku, odnosno u suvremeno doba, starogradske jezgre Nina, a nešto malo uže područje od ukupnog teritorija kakve Grad Nin ima pri kraju istraživanog stoljeća. Istraživanje se odnosi na naselje Nin koje obuhvaća dostupne popise stanovništva prema prostornim dijelovima naselja:

³⁰ Problem demografskog starenja i pražnjena starih gradskih jezgri, osobito u turističkim mjestima vidi Internet izvor: www.southeast-europe.net/document.cmt?id=476 (stranica posjećena 28. siječnja 2015.)

³¹ Više o tome: D. MAGAŠ, *Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Nina*.

Nin – otok, Klanice, Grbe³² i Ninski Stanovi.³³ Ta su naselja činila jedinstveno područje povezano s demografskim izvorima (Matične knjige krštenih, umrlih i vjenčanih³⁴) u istraživanom razdoblju 20. stoljeća. Stoga je takav pristup obradi podataka i komparaciji uzet u ovom radu. Tek pri kraju promatranog stoljeća, u posljednjem desetljeću, Grbe i Ninski Stanovi počinju se izdvojeno politički promatrati, dakle odvojeno od ostalih dijelova naselja Nin.³⁵ Kako se popis stanovništva u Hrvatskoj u razdoblju 1900. – 1971. provodio po načelima najveće moguće raščlambe – po dijelovima naselja, tako bi bilo od koristi dodatno napraviti izdvojene demografske promjene za naselje Grbe, Nin i Ninske Stanove. To nije bilo moguće u ovom radu jer se veliki problem pojavio u zajedničkom vođenju crkvenih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih osoba u 20. stoljeću. Raščlamba bi zahtijevala dubinski istraživački postupak izdvajanja podataka, vjerojatno uz korištenje prezimena rođenih, umrlih i vjenčanih osoba te prema rodoslovljima tih mjesta, no pitanje je je li se dobili precizni podatci. Izvori podataka nisu davali mogućnosti da se lako isključe navedeni demografski podatci za Grbe i Ninske Stanove, kako pronalazimo u izvorima podataka. Državni zavod za statistiku izdvojio je podatke za Ninske Stanove za čitavo 20. stoljeće, dok je podatke o stanovništvu za Grbe ostavio unutar naselja Nin i tu se pojavio problem koji je dodatno otežavao istraživanje.

4. POPULACIJSKI RAZVOJ NINA U 20. STOLJEĆU

4.1. BROJ STANOVNIKA

Kretanje broja stanovništva u Ninu prati procese objašnjene teorijom demografske tranzicije. Prema toj podjeli Nin se početkom 20. stoljeća nalazio u tranzicijskoj fazi. U tablici 2 vidljiv je porast broja stanovnika u promatranom razdoblju do 1971. godine.

U međupopisnom razdoblju 1981. – 2001. dogodile su se anomalije, što je atipično u odnosu na ostale krajeve. Razlozi su političkog (ukidanje općine Nin, migracije povezane s pokretom Hrvatsko proljeće i dr.), ekonomskog i socijalnog obilježja (slab životni standard i nedostatak zaposlenja utjecali su na migracije u gradove i inozemstvo). Smanjenje broja stanovnika u međupopisnom

³² Iz dostupnih izvora nisu se mogli izdvojiti demografski podatci za Grbe.

³³ Više o tome: M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*

³⁴ Matične knjige rođenih, matične knjige umrlih i matične knjige vjenčanih za razdoblje 1900. – 1999. čuvaju se u arhivi Nadžupnog ureda u Ninu.

³⁵ Statut Općine Nin, 1993. i Statut Grada Nina, 1997.

razdoblju 1991. – 2001. nije uzrokovano samo iseljavanjem, već i promjenom u metodologiji popisa stanovništva u 2001. godini.

Osnovna demografska kretanja u Ninu (u užem smislu riječi – vidi u prethodnom dijelu ovog poglavlja) pratimo prema popisnim godinama pučanstva u razdoblju 1900. – 1971. U narednoj tablici upotrijebljeni su podatci detaljne raščlambe popisa do 1971., a nakon toga prema popisnim godinama 1981. – 2001., o čemu Državni zavod za statistiku vodi evidencije.³⁶ Zbog usporedbe demografskih podataka napravljena je tablica koja slijedi.

Broj stanovnika Nina obrazložen je kroz dvije tablice. Valja uzeti u obzir raščlanjene podatke popisa stanovništva koje donosi prva tablica i zbirne, ali usporedive popise broja stanovnika koje donosi tablica u nastavku.

Tablica 2. Broj stanovnika prema popisima pučanstva po dijelovima naselja Nin (1900. – 2001.)

Godina popisa	Grbe ³⁷	Klanice	Nin ³⁸	Nin ukupno ³⁹	Ninski Stanovi ⁴⁰	Nin sveukupno ⁴¹
1900.	72	152	316	540	127	667
1910.	85	169	392	646	165	811
1921.	150	230	700	1080	100	1180
1931.	144	244	556	944	187	1131
1948.	217	305	651	1173	388	1561
1953.	254	395	667	1316	443	1759
1961.	295	419	632	1346	477	1823

³⁶ Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 8. prosinca 2013.).

³⁷ Grbe su 1900. – 1993. statistički i politički evidentirane kao dio naselja Nin. U okviru političkog teritorija općine Nin od 1993. iskazuju se kao samostalno političko-teritorijalno naselje. Statističke podatke o stanovništvu Grba pronalazimo u literaturi 1900. – 1971. prema autoru Korenčiću. Prema popisima stanovnika za 1981., 1991. i 2001. nisu pronađeni podatci u literaturi i izvorima, DZS ih posebno ne iskazuje.

³⁸ Popis stanovništva za Nin u ovoj tablici odnosi se na dio naselja na otočiću – Nin u najužem smislu riječi. Dijelovi naselja Grbe i Klanice, koji su do tada izdvojeno prikazivani, dodaju se popisu 1981. – 2001. godine.

³⁹ Zbroj podataka o broju stanovništva po dijelovima naselja, u što su uključeni podatci za Nin (Nin – otok i Klanice) i Grbe. Takve podatke pronalazimo u bazi podataka na internetskoj adresi: Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija – broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁴⁰ U popisnoj godini 1991. dio se naselja Ninski Stanovi izdvaja u samostalno naselje, ali podatci su se u arhivi Nadžupnog ureda za cijelo 20. stoljeće vodili zbirno.

⁴¹ Podatci za Nin za cijelo razdoblje 20. stoljeća uključuju i podatke za ranije popisivane dijelove naselja Nin (otok), Klanice, Grbe i Ninske Stanove, više o tome vidi: Mirko KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 7, 8.

1971.	280	481	622	1378	427 ⁴²	1805
1981.	-	-	1169	1169	342	1511 ⁴³
1991.	-	-	1692	1692	556	2248
2001.	-	-	1256	1256	358	1614

Izvor: M. Korenčić, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, Zagreb, 1979.; Baze podataka, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima*. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

Tablica 3. *Broj stanovnika prema popisima pučanstva Nina u 20. stoljeću*

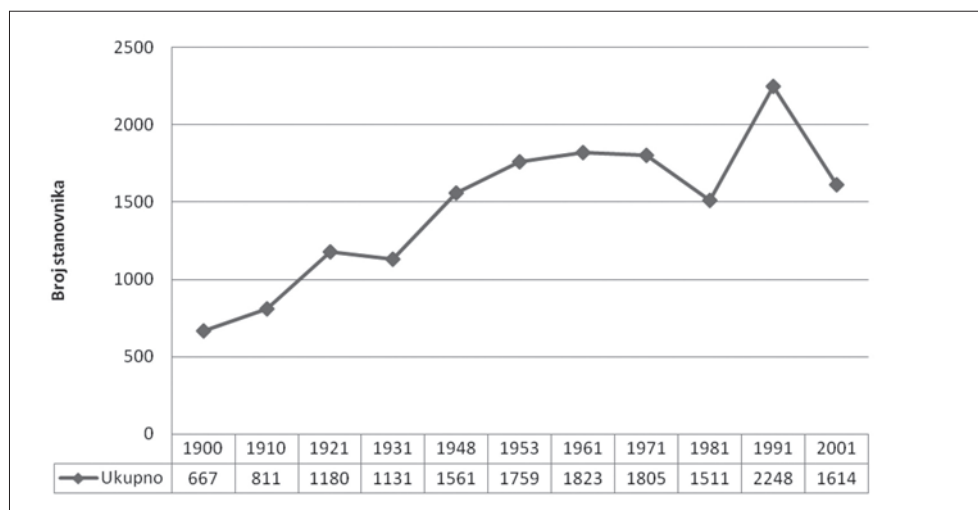
Razdoblja	Nin	Apsolutna godišnja promjena	Lančani indeks	Indeks 1900. = 100
1900.	667	-	-	100,00
1910.	811	14,40	121,59	121,59
1921.	1180	33,55	145,50	176,91
1931.	1131	-4,90	95,85	169,57
1948.	1561	25,29	138,02	234,03
1953.	1759	39,60	112,68	263,72
1961.	1823	8,00	103,64	273,31
1971.	1805	-1,80	99,01	270,61
1981.	1511	-29,40	83,71	226,54
1991.	2248	73,70	148,78	337,03
2001.	1614	-63,40	71,80	241,98

Izvor: Baze podataka, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima*. Državni zavod za statistiku, URL: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.). Proračun indeksa izvršila autorica.

Logičan je slijed porasta broja stanovnika prema popisima pučanstva u Ninu u razdoblju 1900. – 1971., što je vidljivo u tablicama 8. i 9. U popisnim godinama 1971. – 2001. događaju se anomalije djelomično objašnjene u nastavku, ali bi navedeno trebalo detaljnije obraditi u narednim istraživanjima.

⁴² Prema Korenčiću u 1971. u Ninskim Stanovima bilo je popisano 422 stanovnika – nije utvrđeno odakle razlika od 5 stanovnika koji vodi DZS. M. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857. – 1971.*, 755; Baze podataka, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima*. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁴³ Državni zavod za statistiku donosi podatak o 1511 stanovniku (za Nin 1169 i Ninske Stanove 342), što daje razliku od 7 stanovnika više nego što ih donosi autor Hrženjak. Nije utvrđeno odakle je proizašla razlika. Za daljnju analizu preuzeti su podatci DZS. Baze podataka, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima*. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

GRAFIKON 1. Kretanje broja stanovnika u Ninu 1900. – 2001.

4.2. NATALITET

Od 1900. do 1999. u Ninu je bilo rođeno 3.734 djece. Natalitet je bio izrazito visok, a imao je trend rasta 1900. – 1960. godine. Posebno visok natalitet bio je 1940. – 1949. kada se rodilo 559 djece, odnosno godišnje 56 djece.

Tablica 4. Broj rođenih po spolu po desetljećima⁴⁴

Godina	Muški	Ženski	Ukupno	Godišnje/prosjek
1900.–1909.	205	198	403	40,30
1910.–1919.	223	205	428	42,80
1920.–1929.	226	242	468	46,80
1930.–1939.	273	269	542	54,20
1940.–1949.	276	283	559	55,90
1950.–1959.	221	203	424	42,40
1960.–1969.	153	136	289	28,90
1970.–1979.	121	103	224	22,40
1980.–1989.	116	102	218	21,80
1990.–1999.	84	95	179	17,90
Ukupno	1898	1836	3734	37,34

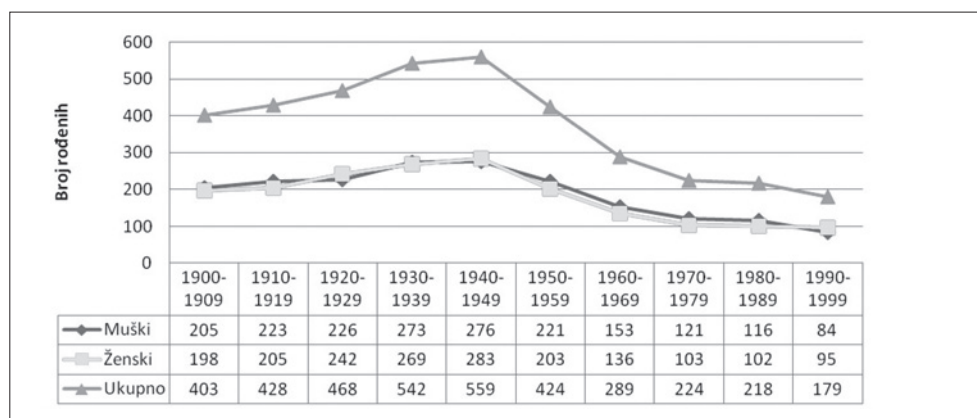
Izvor: ANUN, Matična knjiga krštenih 1900. – 1999.

⁴⁴ U knjigama Matica rođenih nedostaju neki podatci: Godine 1902. nije upisano jedno dijete jer se ne zna spol djeteta; 1907. nije upisano dijete rođeno mrtvo, ne zna se spol; godine 1909. nije upisano mrtvorodeno dijete; 1910. nije upisano jedno mrtvorodeno dijete i jedno jer se nije znao

Broj rođenih po desetljećima možemo podijeliti u dva dijela (tablica 4). Od početka promatranog razdoblja stopa poroda kontinuirano raste i takav trend ide do 1949. godine. Druga faza nastaje pedesetih godina 20. stoljeća kada je broj poroda bio visok, kao i životna dob, ali nakon toga dolazi do pada broja rođenih koji do kraja stoljeća zadržava trend smanjivanja. Obje faze nataliteta sukladne su teoriji demografske tranzicije, što uključuje visok natalitet početkom, zatim smirivanje od sredinom pa sve do kraja istraživanoga stoljeća. Demografski pokazatelji o spolu odgovaraju hrvatskom prosjeku prema kojemu se rađalo više muške u odnosu na žensku djecu.⁴⁵

Godine 1912. dokumentirano je rođenje najvećeg broja djece, čak 60 novorođenčadi, a najmanji broj zabilježen je 1918. kada je rođeno 18 djece, a obrazloženje može biti u ratnoj godini kad je veći dio muškaraca u virilnoj dobi bio odvojen od obitelji, odnosno na ratištu, kao i općenita oskudica i glad.⁴⁶

GRAFIKON 2. Broj rođenih po spolu po desetljećima

spol; 1917. nije upisano jedno dijete, nepotpuni podatci, dijete živjelo 2 mjeseca; 1919. nije upisano jedno mrtvorodeno dijete; 1922. nije upisano jedno mrtvorodeno dijete. Prigodom istraživanja kao izvori korištene su dvije Matične knjige krštenih označene kao svez. VII. i svez. VIII. Na prvom stranici Matične knjige krštenih, u kojoj se vodila evidencija za razdoblje 1900. – 1946., upisano je običnom olovkom “Matica krštenih” (prepisana), a završena je rednim brojem 34 u godini 1946. Matična knjiga krštenih svez. VIII. započela je s rednim brojem 34 s upisom muškoga rođenog djeteta 25. kolovoza 1946. te su tu dalje upisivani podatci o rođenima u 1946. godini. Unutar knjige stoji naziv evidencije *Upisnik rođenih*, Župe Nin, Općine Nin, Biskup. Apostol Armin – Šibenik, Kotara Zadar. Godišnje stope nataliteta vidi u tablici 8. Arhiv Nadžupnog ureda Nin (ANUN), Matična knjiga krštenih 1900. – 1999.

⁴⁵ A. WERTHEIMER-BALETIĆ, *Stanovništvo i razvoj*, 339. Autorica kaže o omjeru rođene muške i ženske djece 1060 : 1000, da je demografija ustanovila omjer kako se prirodnim putem rađa više muške djece, i to 1060 muške na 1000 ženske djece.

⁴⁶ ANUN, Matična knjiga rođenih 1900. – 1999.

U Matičnim knjigama rođenih pored rednog broja, oznake spola djeteta te je li rođeno zakonito ili nezakonito popisane su *Oznake roditelja* unutar kojih je upisano ime i prezime, prebivalište majke i oca, dan i mjesto vjenčanja (crkvenog) te je posebna rubrika *vjeroispovijest i stališ* (društveni stalež, op. aut.), zatim su upisani podatci kumova (ime i prezime, prebivalište i *stališ* te podatci svjedoka i na kraju rubrika s opaskom. Tako je upisano u istraživanju knjizi do stranice 12., a na stranici 13. upisano je: Župa Nin, Općina (prazno) Nadbiskupija Zadarska, Kotar Zadar i takvo je zaglavlje sve do 1962. godine. Za 1962. na stranici 80. na zaglavlju Matične knjige krštenih upisano je: Župa Nin, Općina Nin, Nadbiskupija Zadarska, Kotar Zadar, a na stranici 81. upisano je: Župa Nin, Općina Zadarska, Nadbiskupija Zadarska i Kotar Split. Tako je i u Matici krštenih evidentirano gašenje Općine Nin i Kotara Zadar, a Nin je pripojen Općini Zadar unutar Kotara Split. Do 1920. redovito se za svaku osobu u rubrici *Kumovi* popunjavao podatak o zanimanju i dodavane su opisne riječi o posebnostima povezanih s roditeljima ili kumovima. Od 1921. pravilo postaje izuzetak, a opis zanimanja te neki važni podatci upisali su se samo ponekima. Stoga su posebno zanimljivi podatci o staležu gdje su upisana zanimanja koja su imali kumovi na početku 20. stoljeća, neka od njih rijetka, a neka zanimljivoga opisnog naziva. Najveći broj kumova imao je opis težaci. Pretežno se za kumove upisivalo da su bili težaci, dok su malobrojni imali zanimanja poput činovnika itd. Unutar Matičnih knjiga krštenih pronađene su zanimljivosti koje prikazujemo kronološki prema godinama u nastavku. Početkom stoljeća bio je običaj krštenoj djeci davati dva, pa čak i tri imena, a od četrdesetih godina pa dalje upisivalo se samo jedno ime. Iako vrlo rijetko, po dva imena pronalazimo do kraja istraživanog stoljeća.

U 1910. pored red. br. 22. upisano je da je dijete nepoznata spola rođeno 28. 3. 1910. te da je bilo nezakonito, pod ime roditelja upisano je ime Marija Burela; dijete nije bilo kršteno, a nije upisano ni ime babice. U opasku je upisano da je "Majka osuđena 15 dana jer skrila i činilo umrijeti pošto živo bilo rođeno."⁴⁷ Može se pretpostaviti da se radilo o Mariji Burela, primalji, i da se možda sama porodila ili ju je porodila osoba za koju nisu poznati podatci jer ih ne nalazimo u knjizi. Dijete je upisano u Matičnu knjigu krštenih naknadno. To zaključujemo po tome jer je iznad upisnog reda tog djeteta pod rednim brojem 21. upisano dijete koje je rođeno 7. travnja. Na toj upisnoj stranici koja nosi broj 47 je i prije spomenutog red. broja 22. i poslije tog rednog broja upisana Marija Burela za osobu koja je babila djecu dok je u toj rubrici ime primalje ispušteno. Navedena

⁴⁷ Prema bilješki se vjerojatno radilo o čedomorstvu i povodom toga mogućem istražnom zatvoru.

Marija Burela bila je primalja koja je babila najviše žena i porodila najviše djece u Ninu tijekom 20. stoljeća. Najviše djece od 1900. na dalje porodile su Marija Burela, Ana Morović, Tomica Relja, Marija Sipina, Ana Ljubičić, Marija Ljubičić, Matija Ljubičić, Milka Čvrlijević, Tomica Jurkin, Ana Uroda, Šimica Čoleta, Sjauš Cvita, Lucija Skočić, Maša Proroković, Marija Šalov, Perka Petrica Glavan i ostale, a od 1946. na dalje Marija Sipina i Milka Magaš. Od pedesetih godina većinom su se žene porađale u bolnici u Zadru.

4.3. MORTALITET

Prema postojećim demografskim pokazateljima nije jednostavno dobiti razjašnjenje demografskih promjena. U međupopisnom razdoblju 1900. – 1921. dolazi do jakoga pozitivnog kretanja stanovništva. U međupopisnom razdoblju 1921. – 1931. dolazi do blage stagnacije u prirodnom kretanju, natalitet je i dalje visok, mortalitet također, ali dolazi i do bitnoga emigracijskog pražnjenja u tom razdoblju. Zatim je do 1971. vidljiv trend rasta stanovništva. Posljednja tri desetljeća krajem istraživanog stoljeća kriju određene anomalije. Najprije se u međupopisnom razdoblju 1971. – 1981. javlja pad broja stanovništva, migracijske brojke su velike i može se zaključiti da su one uzrokovale smanjenje broja stanovnika. Zatim se u narednom međupopisnom razdoblju 1981. – 1991. javlja izuzetno velik porast broja stanovnika, zabilježen je pozitivan migracijski saldo, a dio tih kretanja može se pripisati razvoju turizma jer se jedan dio novopridošlih stanovnika pronalazi unutar vlasnika objekata koji su u tom vremenu izgradili kuće za odmor te ih prenamijenili za stanovanje, istovremeno razvijajući turističku ponudu. U međupopisnom razdoblju 1991. – 2001. ponovno se pojavljuje izuzetno velik pad u kretanju stanovnika pa se pojavljuju velike migracijske brojke. Zašto dolazi do stagnacije u prirodnom kretanju, teško je razjasniti. Iako su ratne okolnosti djelomično utjecale na migracijska kretanja, ipak valja ovdje uzeti u obzir da je 2001. došlo do promjene koncepcije u odnosu na ranije popise stanovništva, tako se i koncepcija popisa stanovništva 1991. razlikuje pa nisu moguće precizne komparacije podataka međupopisnog razdoblja 1991. – 2001. godine.

Tablica 5. Broj umrlih i prosječna dob umrlih po razdobljima⁴⁸

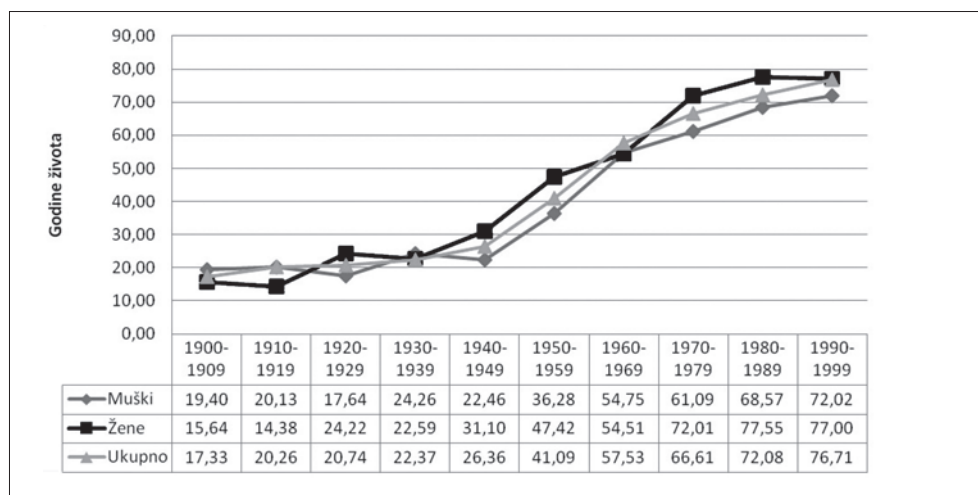
Razdoblje	Muški	Dob/ prosjeak	Žene	Dob/ prosjeak	Ukupno	Godišnje	Dob/ prosjeak
1900.–1909.	126	19,40	127	15,64	253	25,30	17,33
1910.–1919.	160	20,13	158	14,38	318	31,80	20,26
1920.–1929.	122	17,64	109	24,22	231	23,10	20,74
1930.–1939.	121	24,26	127	22,59	248	24,80	22,37
1940.–1949.	119	22,46	117	31,10	236	23,60	26,36
1950.–1959.	49	36,28	51	47,42	100	10,00	41,09
1960.–1969.	48	54,75	35	54,51	83	8,30	57,53
1970.–1979.	66	61,09	75	72,01	141	14,10	66,61
1980.–1989.	75	68,57	58	77,55	133	13,30	72,08
1990.–1999.	73	72,02	77	76,71	150	13,64	74,44
UKUPNO:	959	39,66	934	43,61	1893	18,79	41,88

Za izračun prosjeka broja umrlih i prosječne dobi razdoblja po desetljećima korišten je prosjek dobiven od izračuna svake pojedine godine unutar navedenog desetljeća.

Izvor: ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

Prema tablici 5 prosječna dob umrlih muškaraca u razdoblju 1900. – 1909. godine bila je 19,40, a krajem promatranog stoljeća prosjeak je iznosio 72,02, dok je u 1900. prosječna dob umrlih žena bila nešto niža, odnosno 15,64 godina, i nešto viša krajem stoljeća – 77 godina. Prosječna dob umrlih žena u načelu je viša od prosječne dobi umrlih muškaraca, što je na primjeru podataka Nina za veći dio 20. stoljeća potvrđeno, ali s izuzetkom u razdoblju 1900. – 1920. i u razdoblju 1930. – 1939., kada je prosječna dob umrlih žena niža od prosječne

⁴⁸ Neki podatci u matičnim knjigama nedostaju. Godine 1902. nepotpuni su podatci za dijete koje je umrlo isti dan, poznata su imena roditelja, a uzrok smrti piše nepravilni porođaj. Godine 1917. nepotpuni su podatci za dijete, poznata su imena roditelja, uzrok smrti piše upala, a u napomeni piše da je naglo umrlo bez krštenja. Godine 1918. ne piše ime i prezime umrle osobe ni datum rođenja, samo je napisana riječ dijete, a imena roditelja su poznata. Godine 1919. jedan muškarac umro je u ropstvu u Italiji – nepotpuni podatci. Nepotpuni podatci su za dijete, a poznata su imena roditelja. Godine 1933. nepotpuni podatci su za dijete, poznata su imena roditelja. Godine 1938. nije navedena dob za jednoga preminulog muškarca te za jedno preminulo žensko dijete. Godine 1946. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1953. nije poznata dob za jednoga preminulog muškarca. Godine 1958. nije poznata dob za jednoga preminulog muškarca. Godine 1963. nije navedena dob za dvije preminule žene. Godine 1965. nije poznata dob za jednoga preminulog muškarca. Godine 1967. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1979. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1980. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1981. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1983. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1986. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1989. nije navedena dob za jednu preminulu ženu. Godine 1997. nije naveden spol jednoga preminulog djeteta, samo je upisano da je rođeno u 6. mjesecu trudnoće, živjelo jedan dan. Godišnje stope mortaliteta vidi u tablici 8.

GRAFIKON 3. Prosječna dob umrlih po desetljećima

dobi umrlih muškaraca. Jačanje procesa modernizacije utječe na produžetak života i muškaraca i žena, što utječe na demografski razvoj promatranog razdoblja. Prosječna dob umrlih pokazuje jasnu sliku da je smrtnost dojenčadi bila izuzetno velika. Tek se od 1960. povećava prosječna dob umrlih (viša od 50 godina). Kako napreduje tranzicija i modernizacija društva ta se dob povećava. Bitan kvalitativan skok u smanjenu mortaliteta dogodio se u razdoblju 1950. – 1959., na što su utjecali razvoj zdravstva te društveni i gospodarski razvoj.

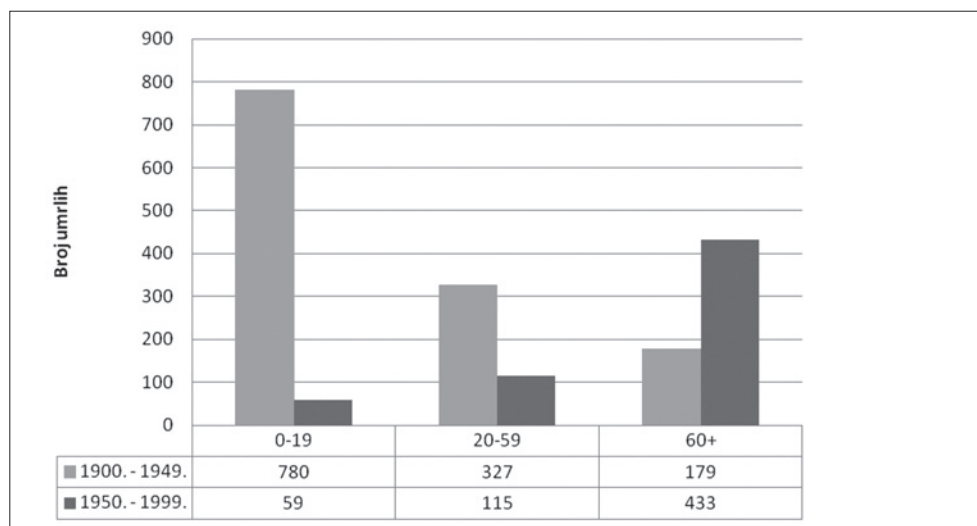
Povezano s temom, izdvojene su dvije osnovne dobne skupine, od čega je prva po dobnim razredima 0 – 19, 20 – 59, 60 i više godina, a druga je proširena tablica, gdje se iz mladog stanovništva izdvojilo one do 1. godine života i one u dobnj skupini 1 – 4, zatim dječju dob 5 – 15 te iz zrelog one u proširenoj udajno-ženidbenoj skupini.

Tablica 6. Prosječan broj umrlih prema osnovnim dobnim razredima⁴⁹

Dobni razred	1900. – 1949.	%	1950. – 1999.	%
0 – 19	780	60.65	59	9.49
20 – 59	327	25.43	115	18.81
60+	179	13.92	433	71.70
Ukupno	1286	100	607	100

Izvor: ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁴⁹ Godišnje stope mortaliteta vidi u tablici 8.

GRAFIKON 4. Broj umrlih prema osnovnim dobnim razredima

Tablica 7. Broj umrlih prema osnovnim dobnim razredima (proširena tablica)⁵⁰

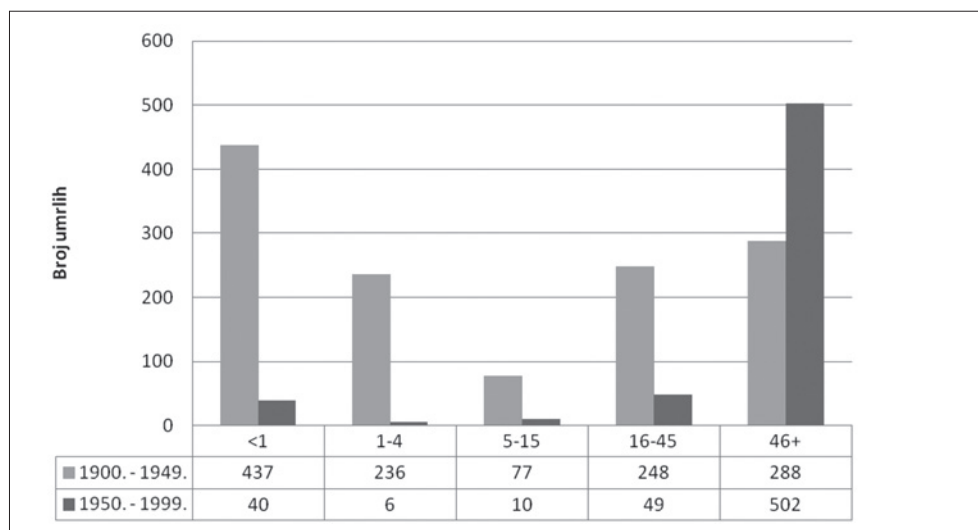
Dobni razred	1900. – 1949.	%	1950. – 1999.	%
<1	437	33.98	40	6.43
1 – 4	236	18.35	6	0.96
5 – 15	77	5.99	10	1.61
16 – 46	248	19.28	49	8.04
46+	288	22.40	502	82.96
Ukupno	1286	100	607	100

Izvor: ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

Dobni razredi jasno ukazuju na veliku smrtnost dojenčadi. Prikazani podatci u tablicama 6. i 7. daju sliku smrtnosti i jasnije pokazuju demografske promjene. U prvom promatranom razdoblju (1900. – 1949.) smrtnost dojenčadi i djece do 5 godina života izuzetno je velika (52,33 %) i korespondira sa stopom smrtnosti u drugim dalmatinskim krajevima.⁵¹ U drugom promatranom razdoblju demografske tranzicije (1950. – 1999.) smrtnost djece do 5 godina pada za sedam puta (7,39 %). Smrtnost roditeljske dobne skupine (16 – 45) također se smanjuje za pola sa 19,28 % na 8,04 %, a povećava se smrtnost u kontingentu praroditelja sa 22,40 % na 82,96 %.

⁵⁰ Godišnje stope mortaliteta vidi u tablici 8.

⁵¹ J. GELO, *Demografske promjene u Hrvatskoj od 1780. do 1981. godine*, 168 i 170. Prema istraživanjima Jakova Gela smrtnost dalmatinske djece do 5 godina bila je najniža u hrvatskim zemljama, ali je i ona činila 45,4 % umrlih Dalmatinaca 1910. godine.

GRAFIKON 5. Broj umrlih prema dobnim razredima (prema proširenoj tablici)

4.3.1. UZROCI SMRTI

Analizom podataka u Matičnoj knjizi umrlih Nin utvrđeno je kako je u prvoj polovici 20. stoljeća u Ninu umrlo 1.286 osoba (vidi Tablica 6.) što je bilo dva i po puta više nego u drugom dijelu stoljeća kada je umrlo 607 osoba. Također su pronađeni podatci koji oslikavaju okolnosti pod kojima su nastupile smrti. Zbog uvida u težak život stanovništva Nina tijekom 20. stoljeća slijedi prikaz okolnosti koje su uzrokovale smrtnost. Godine 1901. upisano je da su u razdoblju od 2 dana umrle 3 bebe i jedna mlada žena, kao uzrok smrti upisano je “nepoznato”. Vjerojatno se radilo o nekoj bolesti poput malarije, sušice i sl. Tijekom te godine ukupno je za 19 osoba upisan nepoznat uzrok smrti. Godine 1906. nailazimo na zanimljiv opis za umrlu osobu koja je imala tek 51 godinu, a pod uzrok smrti stavljen je opis “starost”.⁵² Godine 1910. upisano je da je Antica Šalov od Jakova Šalova i Rože Vigato (1. 3. 1887. – 1. 10. 1910.) umrla u kaznionici u Viganu⁵³ prema dopisu Pokrajinskog suda u Zadru 12. 10. 1910. godine.⁵⁴

⁵² Iako su malobrojni stanovnici na početku 20. stoljeća poživjeli i više godina, prema navedenom opisu zaključilo se da se u to vrijeme životna dob od 50 godina smatrala visokom starošću.

⁵³ Pretpostavlja se da je to Viganj na Pelješcu, ali u Matičnoj knjizi umrlih Nin upisano je Vigan. ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁵⁴ Nisu poznate okolnosti zbog kojih je osoba bila u kaznionici i gdje se to mjesto nalazilo. ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

Prvi svjetski rat donio je demografske gubitke pa je u Ninu zabilježeno 11 žrtava rata: Joso Stulić (1915. (4. 2. 1882. – 1. 7. 1915.)), poginuo u ratu; Andrija Pavlović (1891. – 1915. (5. 11. 1891. – 20. 7. 1915.)) poginuo u ratu kod Gorice, zakopan u Foči; godine 1916. Jako Tartaro (1883. – 1916. (26. 6. 1883. – 4. 4. 1916.)), poginuo u ratu, s time da je njegovo stradanje upisano kasnije u knjigu umrlih; Lucin Grgo (1880. – 1916. (22. 2. 1880. – 23. 7. 1916.)), poginuo u ratu i pokopan u Gorici; Ćurko Luka Šime (1883. – 1916. (15. 10. 1883. – 15. 7. 1916.)), poginuo u ratu i pokopan u Gradcu; Mile Budija (1896. – 1916. (29. 4. 1896. – 10. 8. 1916.)), poginuo u ratu; Ive Skočić, poginuo u ratu, upisan je u knjizi umrlih unutar 1918., ali je upisana godina smrti 1916., nije poznato mjesto smrti ni pokopa. Ratnih žrtava bilo je još, 1918. godine Gajo Burela (1894. – 1918. (3. 1894. – 7. 6. 1918.)), poginuo u ratu, Česla kod Gorice; Bože Ljubičić (1888. – ?), opaska u knjizi umrlih 1918.: *Crv. Križ Beč – izgubljen*; 1919. godine Orlić Šime, opaska u knjizi umrlih: *umro u ropstvu u Italiji*; Marko Ćurko, pok. Šime, opaska u knjizi umrlih unutar 1920. godine: *umro u ropstvu u Italiji dana 20. 10. 1919.*⁵⁵

Pored ratnih okolnosti pojavila se epidemija *španjolske groznice*, pa je 1918. obilježena najvećim brojem umrlih osoba u Ninu tijekom istraživanog stoljeća. Tada je umrlo 110 osoba. Umrli su od tzv. *španjole*, odnosno *španjolske gripe*. Prema evidencijama u Matičnoj knjizi umrlih prva žrtva *španjole* umrla je 29. 9., a zadnja žrtva u toj godini upisana je 21. 11. 1918. Najviše je bilo umrlih u listopadu, a ukupan broj mrtvih od *španjole* u Ninu 75. Prva žrtva *španjole* u Ninu bio je Ivanić Niko (1876. – 1918. (15. 8. 1876. – 29. 9. 1918.)). Prema nekim saznanjima gripa je harala 3 godine, a u Ninu je još uz dvije osobe u 1920. upisan uzrok smrti *španjola*.⁵⁶

Tijekom 20. stoljeća dogodile su se smrti pod čudnim okolnostima i nasilne smrti, od toga: 9 ubojstava, 7 samoubojstava, 10 utapanja,⁵⁷ 3 osobe stradale su u zarobljeništvu, 2 osobe su nestale, za jednu osobu zabilježen je uzrok smrti glad te ukupno 30 žrtava rata. Od toga 11 ih je stradalo u Prvom svjetskom ratu i 17 u Drugom svjetskom ratu, dok su bile 2 žrtve Domovinskog rata u Hrvatskoj, i to jedan hrvatski vojnik stradao je na bojišnici, a jedna civilna osoba stradala je u granatiranju. U Matičnoj knjizi umrlih Nin unutar 1993. zapisane su dvije osobe s napomenom “prognanik” koji su u trenutku smrti bili stanovnici Nina. Tijekom 20. stoljeća u Ninu je zabilježen mali broj samoubojstava. Pored nekoliko utapanja, bile su dvije nasilne smrti vješanjem. Iz Matične knjige umrlih

⁵⁵ ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁵⁶ ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁵⁷ Uneseni podatci slučajnog i namjernog utapanja.

saznajemo za najstariju stanovnicu Nina tijekom 20. stoljeća koja je živjela preko sto godina. To je bila Manda Cirijak (Čirjak, op. aut.) (14. 2. 1842. – 12. 2. 1945.), od roditelja pok. Marka Sipine i pok. Antice Pavlović, a umrla je dva dana prije svog 103. rođendana.⁵⁸

Kao najčešći uzroci smrti početkom istraživanog stoljeća, a upisano unutar knjige umrlih, su “slabost” i “nepoznato”, da bi od 1924. pod uzrok smrti često bila upisivana i “malarija”. Pretpostavka je da su mnogi uzroci smrti upisani kao “slabost” ili “nepoznati uzrok” bili zapravo malarija zbog zdravstvenih okolnosti u Ninu, tj. polumočvarnog područja oko naselja. Prema Matičnim knjigama umrlih zabilježeno je sljedeće: 1924. od malarije su umrle 2 osobe, 1926. 2 osobe, 1927. 3 osobe, 1928. 1 osoba, 1929. 1 osoba, 1930. 2 osobe, 1931. 7 osoba, 1937. 1 osoba, 1938. 1 osoba, 1940. 2 osobe, 1944. 4 osobe, a 1949. su najvećim dijelom djeca umirala od prehlade i slabosti. Pored 1918., utvrđeno je da je početkom stoljeća, odnosno 1901., zabilježen najveći broj umrlih osoba – ukupno 46, zatim slijede godine 1944. sa 43 umrle osobe, 1917. umrla je 41 osoba, 1937. i 1939. umrle su 33 osobe, 1932. umrle su 32 osobe i 1931. umrla je 31 osoba. U ostalim godinama broj umrlih bio je ispod broja trideset.⁵⁹

4.4. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA

Tablica 8. *Stope prirodnog kretanja stanovništva (%)*⁶⁰

Godina	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa prirodne promjene
1900.	37,5	39,0	-1,5
1901.	38,2	67,5	-29,4
1902.	63,2	33,1	30,2
1903.	52,1	25,3	26,8
1904.	66,2	23,5	42,8
1905.	52,8	25,7	27,1
1906.	70,3	31,9	38,5
1907.	52,1	45,6	6,5
1908.	61,4	30,7	30,7
1909.	54,0	26,4	27,6
1910.	56,7	17,3	39,5
1911.	66,3	30,8	35,5

⁵⁸ ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁵⁹ ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

⁶⁰ ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

Godina	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa prirodne promjene
1912. ⁶¹	68,3	10,3	58,1
1913.	50,5	15,4	35,1
1914.	62,4	19,0	43,4
1915.	32,7	39,9	-7,2
1916.	29,6	27,7	2,0
1917.	24,9	38,3	-13,4
1918.	16,7	101,9	-85,3
1919.	49,4	18,0	31,5
1920.	47,1	25,3	21,8
1921.	43,2	22,9	20,3
1922.	40,0	13,6	26,4
1923.	35,9	16,2	19,7
1924.	48,1	21,5	26,6
1925.	37,1	19,8	17,2
1926.	37,2	13,0	24,2
1927.	35,6	26,9	8,7
1928.	34,0	21,8	12,2
1929.	45,6	18,4	27,2
1930.	50,2	24,7	25,5
1931.	37,1	27,4	9,7
1932.	25,9	27,7	-1,7
1933.	55,0	15,2	39,8
1934.	48,1	10,8	37,3
1935.	43,0	14,6	28,4
1936.	42,9	15,9	27,0
1937.	49,9	25,7	24,2
1938.	44,3	16,8	27,5
1939.	45,7	24,7	21,0
1940.	47,8	17,7	30,2
1941.	40,5	9,4	31,1
1942.	36,9	19,9	17,0
1943.	33,5	18,8	14,6
1944.	41,1	29,5	11,6
1945.	21,5	18,9	2,7
1946.	41,0	13,2	27,8

⁶¹ Vidljive su niske stope mortaliteta, no postoji mogućnost da knjige nisu najtočnije jer su prepisivane ili zbog nekoga drugog nepoznatog razloga. Tako je na prvoj stranici Matične knjige krštenih, u kojoj se vodila evidencija za razdoblje 1900. – 1946., upisano je običnom olovkom “Matica krštenih” (prepisana), a završena je rednim brojem 34 u godini 1946. ANUN, Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

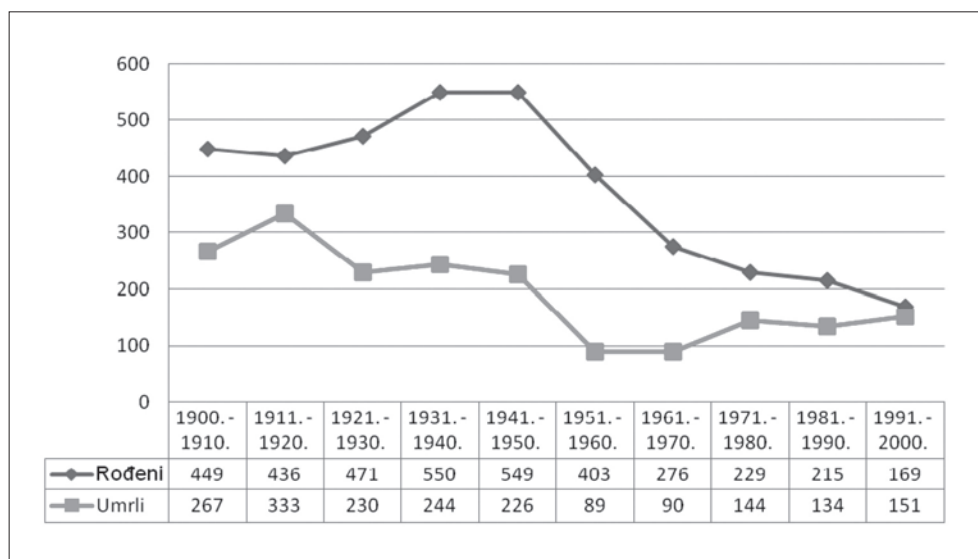

Godina	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa prirodne promjene
1947.	42,3	13,0	29,3
1948.	38,4	11,5	26,9
1949.	36,9	9,4	27,5
1950.	33,5	8,5	25,0
1951.	28,0	4,8	23,2
1952.	27,9	9,9	18,0
1953.	22,7	3,4	19,3
1954.	32,3	8,5	23,8
1955.	19,7	5,6	14,1
1956.	24,7	3,4	21,3
1957.	18,4	4,5	14,0
1958.	20,6	4,4	16,1
1959.	15,5	4,4	11,1
1960.	18,7	1,7	17,1
1961.	21,4	3,8	17,6
1962.	12,1	4,9	7,1
1963.	18,7	7,1	11,5
1964.	13,2	6,6	6,6
1965.	14,9	3,3	11,6
1966.	13,2	3,9	9,4
1967.	18,8	5,0	13,8
1968.	12,7	5,0	7,7
1969.	15,5	4,4	11,1
1970.	11,6	5,5	6,1
1971.	11,6	7,8	3,9
1972.	15,2	8,4	6,8
1973.	9,2	5,7	3,4
1974.	11,6	10,5	1,2
1975.	14,8	7,7	7,1
1976.	14,5	6,6	7,8
1977.	13,5	9,8	3,7
1978.	15,6	10,0	5,6
1979.	14,7	11,5	3,2
1980.	16,9	8,4	8,4
1981.	11,9	9,9	2,0
1982.	23,3	9,5	13,9
1983.	8,4	7,8	0,6
1984.	12,7	6,4	6,4
1985.	11,6	7,8	3,9
1986.	9,0	11,2	-2,1

Godina	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa prirodne promjene
1987.	8,7	5,1	3,6
1988.	12,3	5,4	6,9
1989.	10,0	4,8	5,2
1990.	10,6	6,4	4,1
1991.	7,6	7,1	0,4
1992.	7,3	8,2	-0,9
1993.	13,7	4,7	9,0
1994.	6,3	7,3	-1,0
1995.	4,0	9,5	-5,5
1996.	9,3	6,2	3,1
1997.	9,6	5,4	4,3
1998.	11,1	8,3	2,8
1999.	9,8	12,1	-2,3

Izvor: ANUN, Matična knjiga krštenih 1900. – 1999. i Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

GRAFIKON 6. Broj rođenih i umrlih po desetljećima

4.5. MIGRACIJSKI SALDO

Tablica 9. *Prirodno kretanje stanovništva i migracijski saldo*

Popisno razdoblje	Rođenih	Umrlih	Prirodni porast	Stvarni prirast/pad	Migracijski saldo
1900.–1909.	403	253	150	+144	-6
1910.–1920.	482	347	135	+369	234
1921.–1930.	471	230	241	-49	-290
1931.–1947.	925	423	502	+430	-72
1948.–1952.	269	72	197	+198	1
1953.–1960.	308	64	244	+64	-180
1961.–1970.	276	90	186	-18	-204
1971.–1980.	229	144	85	-294	-379
1981.–1990.	215	134	81	+737	656
1991.–1999.	156	136	20	-634	-654
UKUPNO	3734	1893	1841	+947	-894

Izvor: ANUN, Matična knjiga krštenih 1900. – 1999. i Matična knjiga umrlih 1900. – 1999.

Kroz promatrano razdoblje migracijski saldo uglavnom je negativan, s izuzetkom razdoblja 1910. – 1920. te razdoblja 1981. – 1990. godine. Prvih 20 godina istraživanog stoljeća zadržavaju se visoke stope nataliteta. Uzroci zbog kojih dolazi do pozitivnog migracijskog salda u popisnom razdoblju 1910. – 1920. nisu utvrđeni. Negativan migracijski saldo pojavio se u razdoblju 1921. – 1930. godine. Slabo ekonomsko stanje i rubni položaj Nina u Kraljevini Dalmaciji utjecali su na iseljavanje stanovništva. Uočeno je da se u razdoblju 1931. – 1947. dogodio najveći prirodni prirast od 502 osobe. Iza Drugoga svjetskog rata, vidljivo u tablici 9., migracijski saldo bio je konstantno negativan. Nije utvrđeno u kolikoj su mjeri postojale unutarnje migracije izvan države, unutar granica države i prema obilježju naselja selo – grad. Anomalija migracijskog salda pojavila se u razdoblju 1981. – 1999., a razlozi tome mogu biti različiti. Od početka devedesetih godina 20. stoljeća Nin zasigurno ulazi u posttranzicijsku fazu, što odgovara hrvatskom primjeru. Prvo se visok pozitivan migracijski saldo pojavljuje u popisnom razdoblju 1981. – 1991. U tom se vremenu pojavila ekspanzija izgradnje kuća za odmor u Ninu, posebno u novonastaloj zoni Ždrijac. Mnogi su se stanovnici iz unutrašnjosti naselili zbog zdravstvenih i ekonomskih (iznajmljivanje smještaja turistima) razloga u Nin. Zatim slijedi međupopisno razdoblje 1991. – 1999., u kojem se pojavio veliki negativan migracijski saldo. Djelomične migracije uzrokovane su Domovinskim ratom, a uzroci tako velikog pada su razjašnjeni. Uzrok može biti i taj

što su se provodili popisi po različitim koncepcijama (1991./2001.) pa migracijski saldo može biti rezultat upravo tih različitih koncepcija popisa stanovništva. Visok pozitivan migracijski saldo u jednom međupopisnom razdoblju i visok negativan migracijski saldo u narednom međupopisnom razdoblju pri kraju 20. stoljeća predstavljaju problem koji ostaje za rješavanje u budućim demografskim radovima.

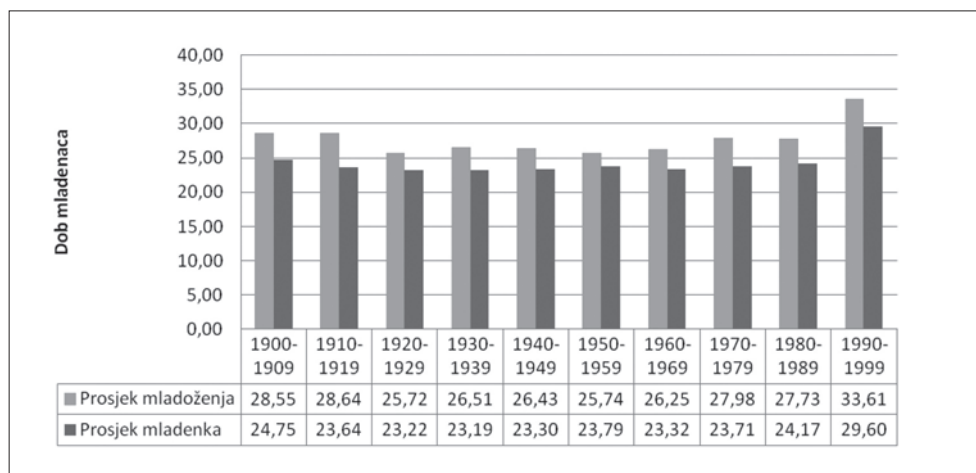
Tablica 10. *Prosječan broj vjenčanja i dobi mladenaca po razdobljima (1900. – 1999.)*⁶²

Razdoblja	Broj vjenčanja	Prosjeak/godišnje	Mladoženja	Mladenka
1900.–1909.	75	7,5	28,55	24,75
1910.–1919.	109	10,9	28,64	23,64
1920.–1929.	126	12,6	25,72	23,22
1930.–1939.	154	15,4	26,51	23,19
1940.–1949.	112	11,2	26,43	23,30
1950.–1959.	98	9,8	25,74	23,79
1960.–1969.	185	18,5	26,25	23,32
1970.–1979.	141	14,1	27,98	23,71
1981.–1990.	99	9,9	27,73	24,17
1991.–1999.	70	7	33,61	29,60
UKUPNO	1169	11,69	27,72	24,27

Izvor: ANUN, Matična knjiga vjenčanih 1900. – 1999.

Prosječna dob mladoženje prema tablici 10. viša je od prosječne dobi mladenke, što u pravilu korespondira s hrvatskim primjerom. Povezano s dobi mladoženje, treba uzeti u obzir da su tu pribrojani i udovci koji su u pravilu bili stariji od prosječne dobi mladoženje, stoga bi se prosječna dob prvog braka u pravilu trebala, doduše ne značajnije, spustiti.

⁶² U Matičnim knjigama vjenčanih pronalazimo nepotpune podatke koji su zabilježeni u nastavku. Godine 1911. nije zabilježena dob jednog mladoženje, 1920. nije zabilježena dob jedne mladenke, 1922. nije zabilježena dob jednog mladoženje, 1923. nije zabilježena dob jedne mladenke, 1932. nije zabilježena dob jedne mladenke, 1934. nije zabilježena dob jednog mladoženje, 1955. nije zabilježena dob jednog mladoženje, 1964. nije zabilježena dob četvorice mladoženja i jedne mladenke, 1965. nije zabilježena dob jednog mladoženje, 1966. nije zabilježena dob trojice mladoženja, 1967. nije zabilježena dob četvorice mladoženja i dvije mladenke, 1968. nije zabilježena dob dvojice mladoženja i jedne mladenke, 1969. nije zabilježena dob dvojice mladoženja i dvije mladenke, 1970. nije zabilježena dob jedne mladenke te 1989. nije zabilježena dob jedne mladenke. ANUN, Matična knjiga vjenčanih 1900. – 1999.

GRAFIKON 7. Prosječna dob mladenaca po razdobljima (1900. – 1999.)

5. POPULACIJSKI RAZVOJ NINSKOG PODRUČJA U 20. STOLJEĆU

Pri kraju rada donose se podatci za šire Ninsko područje. U literaturi se ponekad susreće terminološki pojam Nin i onda kada su unutar njega uključena ostala mjesta u administrativnom sastavu općine ili grada Nina što je povezano s različitim vremenskim razdobljima. U posljednjem desetljeću 20. stoljeća došlo je do izdvajanja pojedinih naselja iz nekadašnje općine Nin u samostalne lokalne samouprave. U nastavku rada prikazana su određena demografska istraživanja za šire Ninsko područje koje pri kraju istraživanog stoljeća pokriva područja Grada Nina, Općine Privlaka i Općine Vir.

U nastavku rada najprije se iskazuju podatci o broju stanovnika na Ninskom području prema popisnim godinama od 1948. do 1991. godine. Publikacija s popisima stanovništva 1971. – 1991. tiskala se 1993., a tada je Nin postao općinsko središte unutar Županije Zadarsko-Kninske.⁶³ Hrženjak je podatke iz popisa stanovništva iz 1991. smjestio unutar buduće (od 1993.) Županije Zadarsko-Kninske, te je donio zbirne podatke za Općinu Nin kakva je nastala 1993. godine. Iako je u toj popisnoj godini (1991.) Nin još bio u sastavu bivše Općine Zadar,

⁶³ U toj publikaciji iskazani su podatci za Županiju Zadarsko-Kninsku. U 1993. izdvojen je dio teritorija dotadašnjeg Kotara Knin s posebnim samoupravnim položajem u novoformiranu Županiju Šibensko-Kninsku. Istovremeno je formirana Županija Zadarska. Internet izvor: <http://www.slobodnadalmacija.hr/Scena/Adrian/tabid/175/articleType/ArticleView/articleId/207677/Default.aspx>. (stranica posjećena 12. veljače 2014.).

Hrženjak je prikazao demografske podatke novoformirane Općine Nin (1993.) kojima su pribrojeni podatci novoformirane Općine Vir (1993.).⁶⁴

Tablica 11. *Broj stanovnika po naseljima za ninsko područje (Grad Nin+Općina Vir+Općina Privlaka) do 1991.*

Općina Naselje	Broj stanovnika			
	1948.	1971.	1981.	1991.
Nin ⁶⁵	1561	1805	1504	1692
Ninski Stanovi	-	-	-	556
Poljica	1017	1183	878	1139
Privlaka	2179	2594	2262	2988
Vrsi	1381	1422	1249	1633
Zaton	915	1003	668	1035
Nin ukupno ⁶⁶	7053	8007	6854	9043
Vir	1072	959	847	860
Sveukupno	8125	8966	7701	9903

Izvor: Juraj Hrženjak, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993.

Slijedi usporedna tablica 12 koja prikazuje podatke o demografskim kretanjima stanovnika po naseljima u ninskom kraju tijekom 20. stoljeća kako je dokumentirano u Državnom zavodu za statistiku. Posljednje promjene elektronske baze podataka Državnog zavoda za statistiku bile su 16. veljače 2005.⁶⁷

⁶⁴ J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392.

⁶⁵ Sadrži podatke za dio naselja Ninski Stanovi u razdoblju 1948. – 1981., s time da DZS za 1981. donosi podatke za Nin 1.169 i Ninske Stanove 342, što u zbroju daje 1.511 stanovnika, dakle 7 stanovnika više nego što ih donosi autor Hrženjak. Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/>. (stranica posjećena 10. siječnja 2014.); J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392.

⁶⁶ Podatci za Općinu Nin 1993. – 1997., J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392.

⁶⁷ Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

Tablica 12. *Broj stanovnika po naseljima u ninskom području (Grad Nin+Općina Vir+Općina Privlaka) 1900. – 2001.*⁶⁸

Naselja	Broj stanovnika										
	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
Nin	540	646	1 080	944	1173	1316	1346	1378	1169	1692	1 256
Ninski Stanovi	127	165	100	187	388	443	477	427 ⁶⁹	342	556	358
Poljica ⁷⁰	526	618	770	768	1017	1065	1082	1183	997 ⁷¹	1139	945
Vrsi	623	790	960	985	1381	1471	1479	1422	1249	1633	1508
Zaton	407	479	890	712	915	968	937	1003	668	1035	536
NIN UKUPNO	2223	2698	3800	3596	4874	5263	5321	5413	4425	6055	4603
PRIVLAKA	941	1109	1400	1530	2179	2318	2364	2594	2281 ⁷²	2988	2199
VIR	604	662	1000	854	1072	1120	1069	959	866	860	1608
SVEUKUPNO	3768	4469	6200	5980	8125	8701	8754	8966	7572	9903	8410

Izvor: J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392; Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁶⁸ Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁶⁹ Pronalazi se razlika u statističkom vođenju, ali nije utvrđeno odakle je proizašla razlika od 5 stanovnika. Za analizu su korišteni podatci autora Hrženjaka i DZS. J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392; Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁷⁰ Statut Grada Nina iz 2009., članak 2., definira naselje Žerava i Poljica-Brig samostalnim naseljima, a Državni zavod za statistiku iskazuje podatke o stanovnicima unutar popisa stanovništva za mjesto Poljica. Internet izvor: <http://www.grad-nin.hr/images/dokumenti/statut.pdf> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.); Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁷¹ Pronalazi se razlika u statističkom vođenju, Hrženjak za popisnu godinu 1981. za Poljica donosi podatak o broju stanovnika 878, a DZS 997 stanovnika. Za analizu su dalje korišteni podatci DZS. J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993., 391 – 392; Baze podataka, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, Stanovništvo, Naselja, Zadarska županija - broj stanovnika po naseljima. Državni zavod za statistiku, Internet izvor: <http://www.dzs.hr/> (stranica posjećena 10. siječnja 2014.).

⁷² Za popisnu godinu 1981. autor Hrženjak donosi manje 19 stanovnika, odnosno broj stanovnika je 2.262. J. HRŽENJAK, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, 391 – 392.

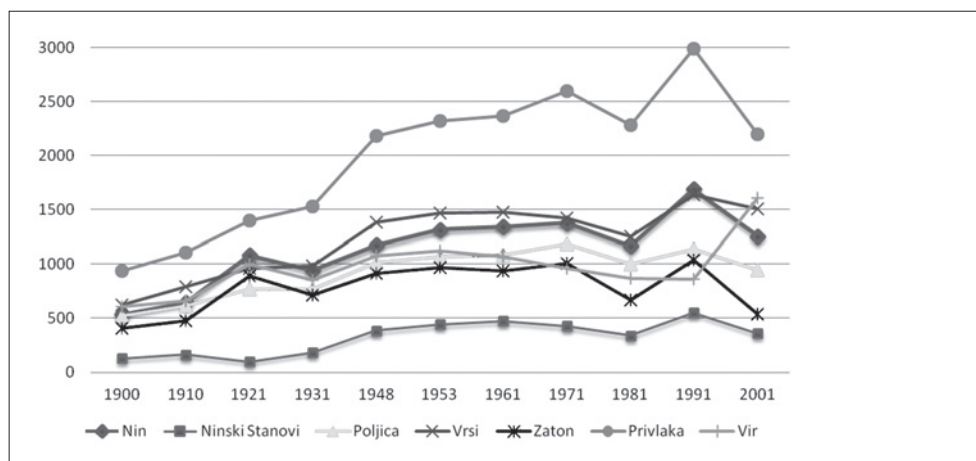

„Današnji prostor grada Nina, koji je predmet ovog rada, zauzima 123,82 km² tj. 2,0 % površine Županija Zadarsko-Kninske (...). Čini ga 5 katastarskih općina (Nin, Poljica, Privlaka, Vir, Vrsi) među kojima je površinom najveća k. o. Nin sa 44,32 km², a najmanja k. o. Privlaka sa 11,0 km². Ugranicama navedenih mjerničkih općina nalazi se sedam statistički izdvojenih naselja (Nin, Ninski Stanovi, Poljica, Privlaka, Vir, Vrsi i Zaton) prema popisu pučanstva iz 1991. godine.“⁷³ Svijest o tome da sva mjesta u okolici Nina predstavljaju jednu zaokruženu mikrocjelinu temeljenu na povijesnoj pretpostavci prisutna je u prvoj polovici istraživanog stoljeća. Ekonomski razvoj pridonio je transformaciji izvora prihoda pa je ubrzo izrazito poljoprivredni kraj rasprodajom terena uz more pretvoren u turistička mjesta. Paralelno se svijest mijenjala (od osamdesetih godina izgradnjom TN i Kampa “Zaton”) – neke lokalne političare više nije zanimao nikakav povijesno-društveni kontinuitet jedinstvene cjeline, već se pri kraju stoljeća događala velika razjedinjenost prostora, što se očitovalo u izdvajanju nekih mjesta u samostalne lokalne samouprave. Svako je mjesto težilo osnivanju samostalne lokalne samouprave, bez obzira na to što ni demografska ni ekonomska obilježja nisu opravdavala inicijative i želje lokalnih političara, iako se kod nekih to pokazalo opravdanim. Najprije se formirala samostalna Općina Vir, a zatim se izdvojila Privlaka u samostalnu jedinicu lokalne samouprave (1997.). Malo naselje Zaton također je težilo samostalnoj općini. Za ilustraciju donosimo primjer Zatona koji je tražio samostalnu općinu pri kraju 20. stoljeća i na prijelazu u 21. stoljeće, prema sjećanju koautorice, osnovan je inicijativni odbor između 536 stanovnika (2001.),⁷⁴ a za jedino gospodarstvo kao izvor financiranja buduće općine nudio se Kamp “Zaton” koji je teritorijalno, ekonomski i politički podijeljen između popisnih naselja Nin i Zaton.

Broj popisnog stanovništva na istraživanom Ninskom području imao je 1900. godine 3.768 stanovnika, 1991. godine 9.903 stanovnika, a 2001. ukupno 8.410 stanovnika, vidljivo u tablici 12. Na tom području broj stanovnika je u stalnom porastu, izuzev anomalija između popisnih godina 1981. – 2001., što se pokušalo objasniti u prethodnom dijelu ovog rada.

⁷³ D. MAGAŠ, *Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Nina i problemi njegove suvremene valorizacije*, 5.

⁷⁴ “Zaton traži općinu, Hrvatske šume 100 milijuna kuna”, *Slobodna Dalmacija*, 21. srpnja 2002., 12.

GRAFIKON 8. Broj stanovnika po naseljima za Ninsko područje u 20. stoljeću

6. BROJ DOMAĆINSTAVA, ZAPOSLENIH I NARODNOSNI SASTAV NA NINSKOM PODRUČJU

Sveukupni demografski podatci o broju domaćinstava, zaposlenima i narodnosti nisu iskazani za sve godine popisa stanovništva već su, zbog ilustracije, uzeti u obzir podatci iz popisnih godina 1971. – 1991. godine. Demografski podatci za Vir koji je također u 1993. postao općina iskazani su u navedenom izvoru samostalno i zbirno (poimanje prostora Ninskog područja). Podatci s prikazom broja domaćinstava, zaposlenih i sastavom stanovništva prema narodnosti nalaze se u tablici 13.

Tablica 13. Broj domaćinstava, zaposleni i sastav narodnosti za mjesta u ninskom kraju 1971. – 1991.

Naselje	Broj domaćinstava			Zaposleni	Sastav prema narodnosti 1991.		
	1971.	1981.	1991.	1981.	Hrvati	Srbi	Ostali
Nin	328	351	432	269	1641	1	50
Ninski stanovi	-	-	129		551		5
Poljica	189	195	269	229	759	272	108
Privlaka	447	510	706	408	2752	12	224
Vrsi	277	287	418	256	1543	1	89
Zaton	184	166	292	108	973	1	61
Općina Nin – ukupno	1425	1509	2246	1270	8219	287	537
Općina Vir	249	260	264	191	830	3	27
Ninski kraj – sveukupno	1674	1769	2510	1461	9049	290	564

Izvor: Juraj Hrženjak, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993.

Prateći stanje u broju domaćinstava na području Općine Nin tijekom dva desetljeća (1971. – 1991.), nalazimo uvećanje za 821 domaćinstvo. Broj domaćinstava u Ninu povećao se za 104 domaćinstva, u Poljicima za 80, u Privlaci za 259, u Vrsima za 141 i u Zatonu za 108 domaćinstva. Ukupan broj domaćinstava uvećao se za 1,5 puta, odnosno za 57 %, dok se stanje u Općini Vir neznatno mijenjalo i tijekom dvadeset godina broj se uvećao za samo 15 domaćinstava. U svim mjestima Općine Nin primijećeno je povećanje broja domaćinstava, što je pod izravnim utjecajem povećanja broja stanovnika uslijed ekonomskog osnaživanja Općine Nin, naročito uslijed razvoja turizma. Uočen je problem povećanja broja domaćinstava koji se u razdoblju 1971. – 1991. povećao za 836 domaćinstava, dok je u istom razdoblju broj stanovnika porastao za 937 osoba. Razlog nesrazmjera vjerojatno je rezultat toga što su mnogi stanovnici iz unutrašnjosti izgradili vikendice na moru zbog nekih zdravstvenih ili manipulativnih razloga⁷⁵ te svoj boravak premjestili na teritorij ninskog kraja.

U Općini Nin je, prema podacima popisa iz 1981. (u prethodnoj tablici 11), utvrđeno da je u odnosu na broj stanovništva (1270/6854) tek 18,5 % stanovništva zaposleno, a nešto veći prosjek je u Općini Vir, gdje se dobiva podatak da je 22,5 % stanovnika zaposleno. Ipak su to poražavajući rezultati jer je tek petina stanovništva bila zaposlena. Ekonomske prilike još su uvelike bile zavisne od poljoprivredne i stočarske proizvodnje.

7. ZAKLJUČAK

Demografski razvoj Nina u 20. stoljeću u najvećoj je mjeri pratio turbulentni hrvatski demografski razvoj. Nin je početak stoljeća dočekao u fazi demografske tranzicije okarakteriziran visokim natalitetom i smanjivanjem mortaliteta odraslih. Dječji mortalitet tek će se smanjiti u vrijeme pojačane modernizacije sredinom 20. stoljeća. Područje Nina prati i hrvatsku sudbinu i s visokim brojem iseljenika. U sto godina s njegova područja migracijski saldo je negativan s čak 894 stanovnika. Ako to usporedimo s popisom stanovništva iz 2001. godine to ukupno iznosi 54,32 % popisanog stanovništva. Zanimljivo je spomenuti da Nin, iako je primorsko i turističko mjesto, nije doživio (blagotvorni) proces litoralizacije, barem ne u demografskom smislu jer je u zadnjem promatranom

⁷⁵ Manipulativni razlozi pojavili su se sredinom devedesetih godina kada su mnogi vlasnici vikend kuća prijavili po jednu osobu iz obitelji sa stalnim mjestom prebivališta u Ninu i okolici, izbjegavajući tako plaćanje poreza na vikend kuće. Time se demografsko stanje mijenjalo, Nin je dobio statističko, a ne stvarno povećanje broja domaćinstava i broja pučanstva.

razdoblju došlo do bitnog smanjivanja broja stanovnika od 634 ili gotovo 30 %. Usporedbe radi, nekadašnji dio općine Nin (početkom 20. st.) otok Vir je doživio je upravo suprotan trend. Porast broja stanovnika između 1991. i 2001. upravo je fascinantan jer je broj porastao za 748 stanovnika gotovo udvostručivši stanovništvo sa 860 na 1.608, dok će broj u 2011. narasti na 3.000 stanovnika.⁷⁶ Osnovne demografske karakteristike kao što su stope nataliteta i mortaliteta pokazuju duboko uronjavanje u treću posttranzicijsku fazu. Stope nataliteta od 1990. u načelu su ispod 10‰, dok se stope mortaliteta približavaju tom broju. Međutim, zbog velikih oscilacija u broju stanovnika u međupopisnim razdobljima 1981. – 1991. i 1991. – 2001. teško je uspostaviti pravilnu paradigmu jer će već popis 2011. pokazati rast preko 1.000 stanovnika te će Nin dostići broj od 2744 stanovnika.⁷⁷ Može se reći da popisi do 1981. daju logičnu sliku koja odgovara demografskim modelima dok popisi nakon toga pokazuju ogromna odstupanja što će zahtijevati dodatna demografska istraživanja.

⁷⁶ Ivan LAJIĆ – Roko MIŠEVIĆ, “Demografske promjene na hrvatskim otocima na početku 21. stoljeća”, *Migracijske i etničke teme*, god. 29, br. 2, 169 – 199, hrcak.srce.hr/file/165808 (posjećeno 28. siječnja 2015.).

⁷⁷ *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2013., 40, <http://www.dzs.hr/> (posjećeno 28. siječnja 2015.).

SLIKA 1. Zadarska županija, granice općina i mjesnih zajednica. Juraj Hrženjak, *Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 1993.

Marija DEJANOVIĆ, Ante BRALIĆ

THE DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT OF NIN IN THE 20TH CENTURY

SUMMARY

The paper addresses the demographic development of Nin during the 20th century. The study was conducted for the following settlements: Nin, Grbe and Ninski Stanovi. Thereby, these demographic indicators were followed: birth rate, death rate, migration saldo and nuptiality. The demographic development of Nin has been pictured through the usual demographic indicators, together with other Croatian land settlements in the first 70 years of the 20th century. At the beginning of the analysed period, Nin underwent the second, transitional phase described in the Theory of demographic transition, with high birth rate and low death rate, which resulted in population growth. However, in the last quarter of the 20th century, demographic processes untypical of littoral land settlements took place. In the period between the censuses in 1971 and 1981, the number of inhabitants decreased significantly, while in the following period between the censuses in 1981 and 1991, it increased strongly. Finally, in the last studied period between the censuses in 1991 and 2001, it decreased again remarkably. The causes for this kind of demographic changes differed and have not been explained entirely. However, one of the major causes thereof were various census coverages taken into consideration in 1981 and 1991, to which fact demographers had been indicating earlier. This paper has confirmed two theses. The first thesis is that the number of inhabitants in the historic centre had decreased, following thereby the trends of Croatian and European tourist towns and cities and their historic centres. The second thesis is that Nin, though being a littoral tourist town, did not undergo the (beneficiary) process of littoralisation – at least not in the demographic sense, as in the last studied period there was a significant decrease in the number of inhabitants: 634, or nearly 30%.

Keywords: demography; City of Nin; birth rate; death rate; natural growth; migration saldo.

